Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

Vergaderjaar 2022–2023

35 982 Staat van de Europese Unie 2022

Nr. J

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 september 2022

Op 28 april jl. ontving uw Kamer de Staat van de Unie Kamerbrief.[1] Hierin blikte het kabinet terug op de belangrijkste ontwikkelingen in de Europese Unie van het afgelopen jaar en presenteerde het kabinet een visie op de Europese agenda van het komende jaar. De vaste Kamercommissie voor Europese Zaken verzocht op 7 juni jl. om een actualisatie van de Staat van de Unie in aanloop naar het notadebat hierover op 26 september. In deze brief wordt aan dit verzoek voldaan. De vaste Kamercommissie heeft tevens verzocht om een appreciatie van de *State of the Union-speech* van Europese Commissievoorzitter Von der Leyen.

State of the Union-speech Commissievoorzitter Von der Leyen

Op 14 september jl. sprak Europese Commissievoorzitter Von der Leyen de jaarlijkse Staat van de Unie uit. In de speech was zoals verwacht veel aandacht voor Oekraïne en de energiecrisis.[2] Verder was er aandacht voor EU-uitbreiding, het versterken van Europese democratieën en het versterken van de Europese weerbaarheid en het concurrentievermogen. Ook sprak Von der Leyen vanuit de Europese Commissie (hierna: de Commissie) steun uit voor het starten van een Conventie om tot verdragswijziging te komen. Het kabinet deelt de analyse van Von der Leyen dat Europa zich op een belangrijk punt begeeft door de verschillende crises die tot veel onzekerheid leiden bij Europese burgers. Ook onderstreept het kabinet het belang van eenheid binnen de Unie ten aanzien van Oekraïne en de andere uitdagingen waar de Unie zich mee geconfronteerd ziet. De in de speech aangekondigde voorstellen zijn aangeboden in een *letter of intent* aan de voorzitter van het Europees Parlement.[3] Daarin zijn eveneens de initiatieven als vervolg op de Conferentie over de Toekomst

[1] Kamerstuk 35 982, nr. 3.
[2] De speech is hier terug te lezen https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/SPEECH_22_5493.
[3] De letter of intent is hier te zien: https://state-of-the-union.ec.europa.eu/system/files/2022-09/SOTEU_2022_Letter_of_Intent_EN_0.pdf.

kst-35982-J
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2022

van Europa gemarkeerd. De Commissie zal de aangekondigde voorstellen uitwerken in een mededeling over het Commissie Werkprogramma 2023, dat naar verwachting op 18 oktober uitkomt. De kabinetsappreciatie hierover komt uw Kamer eind november toe.

Actualisering Staat van de Unie

Sinds het verschijnen van de Staat van de Unie Kamerbrief op 28 april jl. hebben zich verschillende ontwikkelingen voortgedaan. De oorlog in Oekraïne heeft een grote stempel gedrukt op de Europese agenda. De voortgang op een aantal Europese dossiers is door de huidige situatie versneld. De meest in het oog springende ontwikkelingen zijn hieronder toegelicht, aan de hand van de zes prioriteiten van het Commissie Werkprogramma voor 2022.

Een Europese Green Deal

Fit-for-55

De Raad heeft op een groot aantal onderdelen van het Fit-for-55 pakket algemene oriëntaties bereikt, waaronder op het EU emissiehandelssysteem (ETS), de Effort Sharing Regulation (ESR), de Richtlijn Hernieuwbare Energie (RED), de Richtlijn Energie Efficiëntie (EED), CO_2-emissies voertuigen en de verordening voor landgebruik, verandering van landgebruik en bosbouw (LULUCF).[4] Deze wetgevingsvoorstellen borgen samen het doel van ten minste 55% broeikasgasreductie in de EU in 2030. Mede dankzij de inzet van Nederland en gelijkgezinde lidstaten streeft ook de Raad in de bereikte algemene oriëntaties naar een pakket dat optelt tot 55% reductie. Het kabinet blijft erop aandringen dat de trilogen, die onder Tsjechisch voorzitterschap zijn gestart en voortgezet worden, zo snel mogelijk en met behoud van ambitieniveau worden afgerond, zodat het wetgevingspakket zo snel mogelijk kan worden geïmplementeerd.

Energie

De Russische inval in Oekraïne heeft grote gevolgen voor de Europese energiemarkt. Het heeft geleid tot een forse stijging van de energieprijzen in Europa en heeft laten zien in welke mate Nederland en Europa afhankelijk zijn van Russische fossiele brandstoffen. Om zowel deze afhankelijkheid te verminderen, alsook de energietransitie te versnellen, heeft de Commissie op 18 mei jl. het REPowerEU-plan gepubliceerd.[5] Daarnaast werd tijdens de extra Energieraad van 26 juli jl. overeengekomen dat lidstaten hun gasconsumptie met 15% verminderen waardoor de EU een krachtig en eensgezind signaal afgeeft richting de Russische Federatie. Met het oog op de verminderde gasleveringen vanuit de Russische Federatie is solidariteit binnen de EU en met Oekraïne van groot belang.[6] Tijdens een extra Energieraad op 9 september jl. werd gesproken over maatregelen om de energieprijzen te beperken en de impact van de hoge energieprijzen te mitigeren.[7] De lidstaten riepen de Commissie op om verschillende voorstellen hieromtrent nader uit te werken. Tegelijk met de *State of the Union-speech* van Von der Leyen publiceerde de Commissie een uitgewerkt voorstel, waarover tijdens een extra Energieraad op 30 september gesproken zal worden. De Minister

[4] Voor een compleet overzicht van de uitkomst van de verschillende raden en de stand van zaken van het Fit-for-55 pakket, zie de kamerbrief van 8 juli: Kamerstuk 22 112, nr. 3461.
[5] Hier is de kamer middels een BNC-fiche over geïnformeerd: Kamerstuk 22 112, nr. 3438.
[6] Zie ook verslag Energieraad, Kamerstuk 21 501-33, nr. 943.
[7] Verslag aan de Kamer volgt.

voor Klimaat en Energie zal op korte termijn een appreciatie van dit voorstel met de Kamer delen. Het kabinet erkent de ernst van de situatie van de hoge energieprijzen en heeft hierbij in het bijzonder aandacht voor kwetsbare huishoudens.

Een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk

Met de in het voorjaar bereikte politieke akkoorden over de *Digital Markets Act* (DMA) en de *Digital Services Act* (DSA) zet de EU wereldwijd de standaard voor platformregulering. Nederland is in Brussel één van de drijvende krachten achter de DMA en de DSA geweest die samen de basis vormen van nieuwe, moderne Europese wetgeving voor de digitale economie en de interne markt. De DMA is vanaf 2023 van kracht en de DSA treedt in 2024 in werking.[8] Daarnaast is er een akkoord bereikt in de trilogen over de *Data Governance Act* (DGA), welke eind 2023 in werking treedt. Tevens is er een politiek akkoord bereikt over de herziening van de Netwerk- en Informatiebeveiliging richtlijn (NIB2). De Nederlandse implementatie van deze richtlijn zal naar verwachting zomer 2024 in werking treden. Daarnaast is voortgang gemaakt met de onderhandelingen over de *AI Act* en *Data Act*.[9]

Ook zijn de trilogen gestart voor de Verklaring over Europese digitale rechten en beginselen. In het kader van het intensiveren van internationale partnerschappen is er in mei jl. een eerste digitale partnerschap gelanceerd tussen de EU en Japan. Om gemeenschappelijke normen te stellen voor cyberveiligheid en daarmee de weerbaarheid van onze digitale samenleving te versterken heeft de Commissie op 15 september jl. een voorstel voor een *Cyber Resilience Act* gepresenteerd.[10]

Een economie die werkt voor de mensen

Een sterke, open en stabiele Europese economie

De koopkracht van Europese burgers staat onder druk. De al oplopende inflatie is verder opgestuwd door gestegen energie-, voedsel- en grondstofprijzen. Deze uitdagingen vragen om een eensgezind en daadkrachtig optreden van de Unie, met economisch sterke lidstaten. Het kabinet heeft haar visie op de toekomst van de Economische Monetaire Unie op 2 september jl. met de Kamer gedeeld.[11]

Op 8 juli jl. heeft Nederland, na raadpleging van de Kamer en andere belanghebbenden, het definitieve Herstel- en Veerkrachtplan (HVP) ingediend bij de Commissie, waarmee aanspraak wordt gemaakt op de steungelden uit de Europese Herstel- en Veerkrachtfaciliteit (HVF). Het Nederlandse HVP richt zich op thema's die voor het kabinet van zwaarwegend belang zijn, zoals volkshuisvesting en de arbeidsmarkt. Ook wordt geïnvesteerd in digitalisering, onderwijs en zorg.[12] In het plan zet Nederland daarnaast vol in op de energietransitie. Bijna de helft van de investeringen draagt bij aan een groene economie, en 35% van de investeringen draagt bij aan het behalen van de doelstellingen van

---

[8] Zie Kamerstuk 21 501-30, nr. 558 voor een appreciatie van de voorlopige akkoorden van de DSA en DMA.

[9] Zie Kamerstuk 21 501-33, nr. 944 voor het verslag van de Telecomraad van 3 juni jl.

[10] De Kamer wordt hier binnen de gebruikelijke termijn middels een BNC-fiche over geïnformeerd.

[11] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z16101&did=2022D33919.

[12] Het tweede en laatste concept van het Nederlandse herstelplan is op 24 juni naar de kamer gestuurd (Kamerstuk 21501-07, nr. 1880) en het plan is formeel op 8 juli bij de CIE ingediend. Hierover is uw kamer dezelfde dag geïnformeerd (Kamerstuk 21 501-07, nr. 1880).

REPowerEU waarmee de Europese economie duurzamer, en minder afhankelijk van Russische fossiele brandstoffen moet worden. Doordat Nederland haar plan nu heeft ingediend had het kabinet de mogelijkheid om – als eerste lidstaat – niet alleen de REPowerEU-doelstellingen mee te nemen in het plan, maar ook andere aanbevelingen voor 2022 voor de arbeids- en de woningmarkt, en voor de energietransitie.

Op 8 september jl. publiceerde Commissie het voorstel-raadsuitvoeringsbesluit (*Council Implementing Decision*) waarin een positief advies wordt gegeven aan de Raad.[13] Uw Kamer is hierover dezelfde dag geïnformeerd.[14] De verwachting is dat de lidstaten het raadsuitvoeringsbesluit voor het Nederlandse HVP tijdens de Ecofinraad van 4 oktober behandelen. Daarna zal Nederland in gesprek gaan met de Commissie over de financiële overeenkomst en de operationele regelingen. Uiterlijk 31 december 2022 zal 70% van de subsidies door de Commissie moeten zijn gecommitteerd.

In juni jl. werd een triloogakkoord bereikt over de richtlijn Toereikende Minimumlonen in de EU. Deze richtlijn kan bijdragen aan opwaartse sociaaleconomische convergentie en een gelijk speelveld in Europa. Nederland heeft daarom op de Raad Werkgelegenheid en Sociaal Beleid in juni ingestemd met het bereikte triloogakkoord.[15] Naar verwachting is de richtlijn uiterlijk eind 2024 geïmplementeerd in nationale regelgeving. Eveneens werd een triloogakkoord bereikt over de richtlijn Women on Company Boards. Het kabinet heeft ingestemd met het bereikte triloogakkoord in het kader van haar actieve emancipatie- en antidiscriminatiebeleid. Met het bereikte akkoord wordt een belangrijke stap gezet in het bevorderen van gendergelijkheid binnen de Unie.

Open strategische autonomie

De discussie over de open strategische autonomie van de EU en het verminderen van strategische afhankelijkheden staat onverminderd hoog op de Europese agenda.[16] De gepresenteerde Commissievoorstellen staan dan ook vaak in het teken van het versterken van de Europese weerbaarheid, veiligheid en concurrentievermogen, en daarmee de positie van de EU op het wereldtoneel. Zo heeft de Commissie op 19 september jl. het voorstel voor een *Single Market Emergency Instrument* gepresenteerd, met als doel het in stand houden van het vrije verkeer van goederen, diensten en personen in tijden van crises.[17] De Nederlandse inzet voor de interne markt is uiteengezet in de Kamerbrief die op 17 juni jl. met de Kamer is gedeeld.[18] De Nederlandse inzet voor Europees industriebeleid is op 8 juli jl. met de Kamer gedeeld.[19] Dit najaar zal het kabinet de Kamer informeren over de invulling van motie Brekelmans over het mitigeren van risicovolle strategische afhankelijkheden.[20]

---

[13] https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-netherlands_en#assessment-of-the-recovery-and-resilience-plan.

[14] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z16566&did=2022D34811.

[15] Kamerstuk 35 639, nr. E.

[16] Het kabinet zet hierbij in op het borgen van publieke belangen zoals ons verdienvermogen en (cyber)veiligheid, met behoud van een open economie en internationale partnerschappen.

[17] De Kamer zal hier binnen de gebruikelijke termijn middels een BNC fiche over worden geïnformeerd.

[18] Kamerstuk 22 112, nr. 3437.

[19] Kamerstuk 29 826, nr. 147.

[20] Kamerstuk 35 925-V, nr. 97.

Een sterker Europa in de wereld

Gemeenschappelijk veiligheids-en defensiebeleid

Na de aanname van het Strategisch Kompas op 21 maart jl., zijn concrete stappen gezet om het Kompas te implementeren. Verder is uw Kamer op 30 juni jl. geïnformeerd over het Commissievoorstel voor een Verordening ter versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen.[21] Voorts heeft de Commissie de eerste middelen uit het Europese Defensiefonds (EDF) toegekend aan consortia van bedrijven voor onderzoek en ontwikkeling. Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen zijn betrokken bij 26 van de 61 door de EC geselecteerde consortia en scoort als 6e land in Europa. Hiermee behaalt Nederland haar doelstelling in de Defensie Industrie Strategie om tot de top-10 landen van Europa te behoren. Nederland zal zich, met oog op de laatste ontwikkelingen, blijven inzetten voor een meer gelijk speelveld in Europa en een sterkere Europese Defensie en Technologische Industriële Basis (DTIB) waarin de Nederlandse DTIB ook voldoende positie heeft om het nationaal veiligheidsbelang te kunnen blijven borgen. Hierbij acht Nederland het van belang dat zo veel mogelijk gezamenlijk met andere EU-lidstaten wordt geïnvesteerd. Over de laatste ontwikkelingen betreffende het EDF is uw Kamer op 16 september jl. geïnformeerd in het verslag Informele Raad Buitenlandse Zaken Defensie 29-30 augustus 2022.[22] Tijdens de NAVO-top in juni benadrukte een groot deel van de bondgenoten het cruciale belang van NAVO-EU samenwerking.

Relaties met derde landen

Oekraïne

De EU blijft enerzijds steun bieden aan Oekraïne en anderzijds de druk op Rusland opvoeren om de Russische agressie tegen Oekraïne te beëindigden. Na het verschijnen van de Staat van de Unie Kamerbrief eind april, is additionele steun aan Oekraïne vanuit de Europese Vredesfaciliteit gefinancierd. In totaal maakte de EU tot september EUR 2,5 miljard vrij voor lethale en niet-lethale steun aan Oekraïne. Tijdens de informele Raad Buitenlandse Zaken/Defensie van 29 en 30 augustus jl. is overeengekomen om het voorstel van de Hoge Vertegenwoordiger voor een *EU Military Assistance Mission Ukraine* verder uit te werken.[23]

Op 3 juni jl. en op 21 juli jl. werden het zesde[24] en zevende[25] sanctiepakket aangenomen, in reactie op de aanhoudende Russische agressie tegen Oekraïne. De EU en het kabinet roepen derde landen op om EU-sancties niet te ondermijnen en om sanctie-ontwijking door Rusland niet te vergemakkelijken.

Op 9 september jl. heeft de EU de EU-Rusland Visum Facilitatie Overeenkomst (VFA) volledig opgeschort. Concreet betekent dit dat alle bestaande privileges voor Russische visumaanvragers vervallen. Zo gelden vanaf de inwerkingtreding van dit besluit op 12 september de normale visumleges,

---

[21] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/06/30/def-bnc-fiche-2-verordening-versterking-europese-defensie-industrie.

[22] Verslag Informele Raad Buitenlandse Zaken Defensie 29-30 augustus 2022 te Praag en enkele overige zaken | Tweede Kamer der Staten-Generaal.

[23] Verslag Informele Raad Buitenlandse Zaken Defensie 29-30 augustus 2022 te Praag en enkele overige zaken | Tweede Kamer der Staten-Generaal.

[24] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/06/03/europese-unie-eu-zesde-sanctiepakket-tegen-rusland-nieuws.

[25] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/07/21/eu-nieuwe-sancties-zevende-sanctiepakket-rusland-nieuws.

de gebruikelijke beslistermijnen, de gebruikelijke bewijslastverdeling en de gebruikelijke voorwaarden voor verkrijging van een (multiple entry) visum, conform de visumcode.

Op 12 mei jl. heeft de Commissie de mededeling over de EU-Oekraïne *Solidarity Lanes* gepresenteerd. Uw Kamer heeft de Kabinetsappreciatie van dit voorstel per Kamerbrief ontvangen.[26] Met het Solidarity Lanes initiatief ondersteunt de EU o.a. de graanexport vanuit Oekraïne over land (weg en spoor) en is inmiddels meer dan 10 miljoen ton aan graan en zaden geëxporteerd.[27]

Op 18 mei jl. publiceerde de Commissie de mededeling «*Ukraine: Relief and Reconstruction».* Deze mededeling schetste de kaders voor een platform voor de coördinatie van de wederopbouw van Oekraïne en zette een voorstel uiteen voor macro-financiële bijstand (MFB) oplopend tot EUR 9 miljard in 2022. Deze EUR 9 miljard is additioneel aan de EUR 1.2 miljard liquiditeitssteun die dit voorjaar aan Oekraïne is verstrekt. In juli jl. hebben de Raad en het Europees Parlement goedkeuring gegeven aan de uitkering van een eerste tranche van EUR 1 miljard MFB, welke op 1-2 augustus is uitgekeerd aan Oekraïne. Op 7 september jl. heeft de Commissie een voorstel gepresenteerd voor de volgende tranche aan MFB van EUR 5 miljard. Tijdens de informele Ecofin van 9-10 september hebben de lidstaten aangegeven klaar te staan om deze tweede tranche te steunen en daarvoor de benodigde garanties te verstrekken, onder voorbehoud van nationale procedures. Naar verwachting stemt de RAZ van 20 september in met het voorstel, nadat het Europees Parlement op 14 september instemde.

Zoals gemeld in onder andere de Commissiemededeling van 18 mei jl. en tijdens de Ukraine Recovery Conference in Lugano van 4-5 juli jl. is de Commissie bereid om samen met lidstaten een voortrekkersrol te spelen in de wederopbouw van Oekraïne, in nauwe samenspraak met Oekraïne en internationale actoren waaronder de G7, de G20 en de Internationale Financiële Instellingen.[28] Op 9 september jl. presenteerden de regering van Oekraïne, de Wereldbank en de Commissie een analyse van de wederopbouwbehoeften van Oekraïne alsmede de financiële noden om te kunnen overleven op korte termijn.[29] Deze *needs assessmen*t is in nauw overleg met de Oekraïense autoriteiten tot stand gekomen en biedt een sterke analytische basis voor een uitgebreide financiële en operationele strategie voor de wederopbouw van Oekraïne. De Commissie en het Duitse voorzitterschap van de G7 zijn voornemens om in oktober een expertconferentie te organiseren over de wederopbouw van Oekraïne. Mogelijk wordt hier ook nader gesproken over de vormgeving en invulling van het Ukraine Reconstruction Platform.[30] [31] [32]

EU-uitbreiding

De aanvragen voor EU-lidmaatschap van Oekraïne, Moldavië en Georgië werden besproken tijdens de Europese Raad (ER) van 23 en 24 juni jl., op basis van de opinies van de Commissie hierover die op 17 juni jl. werden gepresenteerd. Het kabinet heeft het advies van de Commissie om

---

[26] Kamerstuk 36 045, nr. 85.
[27] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_22_3169.
[28] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_22_4302.
[29] https://documents1.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099445209072239810.
[30] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/SPEECH_22_5225.
[31] Kamerstuk 21 501-20, nr. 1805.
[32] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/05/17/wederopbouw-oekraine-inzet-nederland-en-internationaal-nieuws.

Oekraïne, Moldavië en Georgië het perspectief op EU-lidmaatschap te geven overgenomen, conform de inzet in de kabinetsappreciatie van de opinies.[33] De ER erkende het Europese perspectief van Oekraïne, Moldavië en Georgië en bevestigde dat de toekomst van deze landen in de EU ligt. De ER heeft besloten de status van kandidaat-lidstaat toe te kennen aan Oekraïne en Moldavië. De ER bevestigde ook dat het bereid is om de status van kandidaat-lidstaat toe te kennen aan Georgië zodra de prioriteiten zoals uiteengezet in de opinie van de Commissie zijn aangepakt. De voortgang van ieder land richting de EU zal afhangen van de eigen merites om te voldoen aan de Kopenhagencriteria. Hierbij dient de absorptiecapaciteit van de Unie om nieuwe leden op te nemen in overweging genomen te worden.

Op 19 juli jl. vonden de eerste Intergouvernementele Conferenties (IGC's) met Noord-Macedonië en Albanië plaats. Dankzij een compromisvoorstel van het voormalige Franse voorzitterschap heeft Bulgarije uiteindelijk de blokkade van het onderhandelingsraamwerk voor Noord-Macedonië opgeheven. De toetredingsonderhandelingen met Albanië kunnen nu starten. De onderhandelingen met Noord-Macedonië zullen starten zodra de Macedonische Grondwet is aangepast, als onderdeel van het Franse voorstel. Het kabinet is verheugd dat de eerste IGC's hebben plaatsgevonden. Het kabinet blijft gecommitteerd om beide landen te ondersteunen op hun weg richting toetreding tot de EU.

Handel

Op 22 juni jl. heeft de Commissie een mededeling over de EU inzet voor afspraken over handel en duurzame ontwikkeling in bilaterale handelsakkoorden gepubliceerd. Het kabinet heeft deze mededeling verwelkomd.[34] In het kader van een gelijk speelveld voor Europese bedrijven is het kabinet verheugd over de inwerkingtreding van het internationaal aanbestedingsinstrument en het politiek akkoord over het voorstel van de Commissie om de verstorende werking van buitenlandse subsidies op de interne markt tegen te gaan.[35]

Bevordering van onze Europese levenswijze

Migratie

Onder het Franse EU-voorzitterschap is een stap-voor-stap benadering overeengekomen en gestart met de onderhandelingen in de Raad over onderdelen van het asiel- en migratiepact. In juni jl. heeft de Raad zijn positie op de Eurodac- en Screeningverordening vastgesteld, en een grote meerderheid van de lidstaten sprak steun uit voor een solidariteitsverklaring, wat een vrijwillig mechanisme omvat voor herplaatsingen en andere vormen van solidariteit zoals financiële of operationele steun.[36] Het is een belangrijke stap voorwaarts in het Europese migratiedebat, waarbij Nederland consistent in blijft zetten op een goede balans tussen solidariteit en verantwoordelijkheid. In aanvulling daarop is een Raadspositie aangenomen ten aanzien van de herziening van de Schengengrenscode, waar Nederland de versterkte koppeling tussen de Schengengrenscode en (secundaire) migratie verwelkomt. Zowel ten aanzien van de Eurodac- en Screeningverordening als de Schengengrenscode is het nu

---

[33] Kamerstuk 23 987, nr. 393.
[34] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z16096&did=2022D33894.
[35] Kamerstuk 21 501-30, nr. 557.
[36] Kamerstuk 32 317, nr. 764.

aan het Europees Parlement om positie in te nemen, alvorens de trilogen kunnen starten.

Een nieuwe impuls voor de Europese democratie

Conferentie over de Toekomst van Europa

Op 9 mei jl. werd het eindverslag[37] van de Conferentie overhandigd aan het gezamenlijk voorzitterschap van de Conferentie. De genoemde voorstellen en maatregelen zijn gebaseerd op de uitkomsten van de Europese en nationale burgerpanels, waaronder de Nederlandse burgerconsultaties *Kijk op Europa*. Een appreciatie van de voorstellen uit de Conferentie, ging uw Kamer reeds toe op 10 juni jl.[38]

Naar aanleiding van het eindverslag, hebben de EU-instellingen (de Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie) afgesproken om te bespreken hoe doeltreffend gevolg te geven aan de resultaten, elk binnen hun eigen bevoegdheden en in overeenstemming met de Verdragen. Uw Kamer werd op 8 juli jl. geïnformeerd over de laatste stand van zaken omtrent de opvolging van de uitkomsten.[39] Voortbouwend op de burgerdialogen *Kijk op Europa* en in lijn met motie Koole II[40], blijft het kabinet zich inzetten voor en faciliteert het een levendige en goed geïnformeerde publieksdiscussie over de EU.[41] Momenteel wordt de communicatiestrategie zoals benoemd in de motie Koole II verder uitgewerkt. Uw Kamer zal in het najaar hier separaat over geïnformeerd worden. Zoals ook aangegeven in de Kamerbrief inzake de wetgevings- en beleidsagenda 2022[42], stelt het kabinet voor om, in afwachting van de plannen van het voorzitterschap en de publicatie van het Commissiewerkprogramma waar de uitkomsten van de Conferentie een plek zullen krijgen, om tijdens het Commissiedebat Raad Algemene Zaken, gepland op 15 november a.s., de uitkomsten van de Conferentie met uw Kamer te behandelen.

Rechtsstaat

De zorgen over de staat van met name de Poolse en Hongaarse rechtsstaat bleven ook de afgelopen maanden onverminderd groot. Op 17 juni jl. heeft de Raad ingestemd met het besluit ter goedkeuring van het Poolse herstelplan. Nederland onthield zich van stemming. In de Kamerbrief van 14 juni jl. is de overweging van het kabinet toegelicht.[43] Op het moment dat Polen een verzoek tot uitbetaling doet, zal Nederland er op toezien dat de Commissie zorgvuldig beoordeelt of Polen de overeengekomen mijlpalen ook daadwerkelijk realiseert.

De Commissie heeft op 28 april jl. onder de MFK-rechtsstaatsverordening een schriftelijke kennisgeving aan Hongarije gestuurd, waarmee de procedure om tot opschorting of stopzetting van EU-middelen te komen daadwerkelijk is gestart.[44] Op 18 september jl. heeft de Commissie voor het eerst een voorstel aan de Raad gedaan voor het opleggen van maatregelen aan Hongarije in het kader van de

---

[37] Te raadplegen via: https://futureu.europa.eu/pages/reporting.
[38] Kamerstuk 35 508, T.
[39] Kamerstuk 35 982, nr. 6.
[40] vlton8ky4kzy_opgemaakt.pdf (eerstekamer.nl).
[41] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/05/27/kamerbrief-inzake-uitvoering-over-een-publieksdiscussie-over-de-toekomst-van-europa.
[42] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/09/01/kamerbrief-inzake-wetgevings-en-beleidsagenda-2022.
[43] Kamerstuk 21 501-07, nr. 1861.
[44] Zie ook Kamerstukken II 2020/21, 21 501-02, nr. 2485.

MFK-rechtsstaatverordening. Het kabinet steunt deze stap en blijft er de komende tijd op aandringen dat dit instrument zo volledig mogelijk wordt benut. Uw kamer ontvangt op korte termijn een appreciatie van het Commissievoorstel. Ook blijft Nederland er voor pleiten dat de Commissie, waar passend, inbreukprocedures start. Het is in dit licht positief dat de Commissie op 15 juli jl. heeft besloten een volgende stap te zetten in de lopende procedure over de anti-LHBTIQ wetgeving in Hongarije en in de procedure gestart naar aanleiding van uitspraken van het Poolse Grondwettelijk Hof dat essentiële onderdelen van het Unierecht opzij zette met een beroep op de Poolse Grondwet.

Op 13 juli jl. presenteerde de Commissie haar Rechtsstaatsrapport 2022, waarin zij verslag doet van de rechtsstatelijke situatie in de EU als geheel en in de lidstaten afzonderlijk. In lijn met de Nederlandse inzet, heeft de Commissie dit jaar voor het eerst concrete aanbevelingen opgenomen in de landenhoofdstukken. De kabinetsreactie op het rapport is op 9 september jl. aan de kamer verstuurd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra